Календар знаменних і пам'ятних дат
(The Calendar of Significant and Memorable dates – NOVEMBER – 2026)

Листопад

1 листопада – День народження Європейського союзу /Дата заснування ЄС (Anniversary of the EU)

Утворення Євросоюзу відбулося 7 лютого 1992 року після укладання Маастрихтського договору, який набув чинності 1 листопада 1993 року. Відомо, що одним із перших, хто оголосив ідею об'єднання країн на рівних умовах (1851 року), був Віктор Гюго.

Європейський союз (*European Union*) – економічний та політичний союз, що об'єднує на принципах свободи 28 незалежних держав-членів, розташованих у Європі (станом на 2014 рік). **Девіз** (лат.)**: *In varietate concordia (Єдність у різноманітті).*** У ЄС 24 офіційні мови, тому на засіданнях Європарламенту працюють 330 штатних і 1800 позаштатних перекладачів-синхроністів. За вагомий внесок у розвиток миру та демократії в Європі ***у 2012 році Євросоюзу була вручена Нобелівська премія миру.***

Європейська комісія (Представництво Євросоюзу) в Україні з'явилась у Києві невдовзі після проголошення Незалежності – у 1993 році. А 23 червня 2022 року Лідери ЄС на саміті в Брюсселі затвердили рішення надати Україні та Молдові статус кандидата на вступ до ЄС.

1 листопада – Всесвітній день екології та екологів
(*World Ecology Day and for Ecologists*)

Подію засновано в 1972 році після проведення першої глобальної конференції ООН з екології в Стокгольмі. Відзначається це свято щороку 1 листопада. ***Головна мета –*** нагадати про важливість збереження балансу між економічним розвитком і збереженням навколишнього середовища, акцентувати увагу суспільства на екологічні проблеми, визнати роль екології як наукової дисципліни, наголосити на необхідності охорони довкілля та відзначити працю фахівців, які захищають природу. Кожен має усвідомити, що ***екологія як наука відіграє центральну роль у виявленні проблем сталого розвитку та пошуку рішень для їх розв'язання***.

1 листопада – День працівника соціальної сфери України

Це професійне свято встановлено згідно з Указом Президента України від 13.04.1999 року № 374/99 і відзначається щорічно *першої неділі листопада*. Свято вшановує працівників, які опікуються соціальним захистом, підтримкою вразливих верств населення та наданням соціальних послуг.

1 листопада – 175 років від дня народження Івана Івановича Манжури (1851–1893), *українського поета, фольклориста*

Іван Манжура – одна з найвидатніших постатей в українській поезії останньої третини XIX століття, відомий як етнограф, журналіст, лексикограф, перекладач, історик, соціолог, а також професійний збирач гербаріїв флори Дніпропетровщини. Літературний псевдонім – Іван Калічка; «сковородинець» за світосприйняттям. ***Народився відомий поет у Харкові, деякий час навчався в Харківській гімназії та Харківському ветеринарному інституті,*** звідки його незабаром виключали за «непокору» та як «неблагонадійного». Багато мандрував по селах і містечках Харківської та Катеринославської губерній.

Ключову роль у творчому становленні Івана Манжури відіграв Олександр Потебня – чоловік рідної тітки, який вважав Манжуру одним із найталановитіших українських поетів, оригінальним фольклористом. Саме Потебня редагував його вірші та фольклорні записи, надсилав йому необхідні для роботи книги. Фактично вчений утримував мандрованого поета матеріально, без його допомоги ім'я Івана Манжури було б невідомим в Україні.

Як етнограф і фольклорист Манжура зібрав багато матеріалів: обрядових танків і веснянок; соціально-побутових пісень: чумацьких, наймитських, робітничих**.** Усього – до 900 українських пісень (серед них духовні твори, колядки, щедрівки, весільні, поховальні, про тварин). Більшість із них, на жаль, досі не надруковано.

1 листопада – 165 років від дня народження Дніпрової Чайки (справжнє ім'я – Людмила Олексіївна Василевська-Березіна, 1861–1927), *видатної української письменниці, перекладачки, педагога*

Дніпрова Чайка відома як член київської «Просвіти», майстер ритмізованої мініатюри, співробітник дитячого журналу «Дзвінок». Працювала в сільських школах Херсонської губернії. Писати почала ще в гімназії. З 1887 року друкується більше в періодиці Західної України**:** альманах «Перший вінок», журнали «Правда», «Зоря». Випускає цикл «Морські малюнки». ***Найвищу оцінку критиків викликали її поезії в прозі («Морські малюнки», «Дві птиці», «Морське серце», «Тополя», «Хвиля» та інші)***, у яких порушуються питання долі народу, ролі митця в суспільстві, боротьби проти колоніальної політики царизму в Україні. Творчу роботу письменниця називала справжнім святом – «весіллям». ***Відомі твори Дніпрової Чайки:*** оповідання «Уночі», «Месниця»; збірки поезій «Дівчина-чайка», «Буревісник», «Плавні горять»; твори для дітей «Казка про Сонце та його сина», «Грецька казка»; лібрето до опер М. Лисенка «Коза-дереза», «Пан Коцький», «Весна-красна» та ін., упорядник збірки «Українські народні пісні».

2 листопада – 145 років від дня народження Остапа Грицая (1881–1954), *українського письменника, перекладача, літературознавця, критика, журналіста, педагога*

Остап Грицай – автор соціально-психологічної поеми «Утеча Олекси Перхуна» (1910); циклів новел філософського та релігійного змісту, численних літературно-критичних статей про українських письменників (В. Стефаника, І. Франка, М. Коцюбинського, О. Кобилянську, М. Яцківа) і західноєвропейських в українській, австрійській та німецькій періодиці.

Зробив німецький переклад «Слова о полку Ігоревім», уривка з «Енеїди» (12 строф із першої частини), понад 30 поезій Тараса Шевченка та віршів Івана Франка й Олександра Олеся. Ці переклади виконані талановито, передають ідейно-художні та структурні особливості оригіналу.

3 листопада – Міжнародний день біосферних заповідників (*International Day of Biosphere Reserves*)

Міжнародний день біосферних заповідників почали відзначати з 2022 року під егідою ЮНЕСКО. **Мета –** акцентувати на значенні цих природних територій для збереження біорізноманіття, захисту екосистем і сприяння науковим дослідженням. ***Всесвітня мережа біосферних заповідників (WNBR)*** була створена в 1976 році як основа для збереження біорізноманіття, відновлення екосистем і життя в гармонії з природою. Перший створено в рамках програми ЮНЕСКО «Людина і біосфера», а сьогодні у світі понад 700 біосферних заповідників у більше ніж 120 країнах.

В Україні налічується 5 біосферних заповідників: Асканія-Нова, Дунайський, Карпатський, Чорнобильський радіаційно-екологічний, Чорноморський. Під час російської збройної агресії найбільше страждають окуповані біосферні заповідники Асканія-Нова та Чорноморський: їх унікальні екосистеми зазнають значної шкоди. Чорнобильський заповідник на початку повномасштабного вторгнення також постраждав під час окупації та перебування російських військових. Дунайський зазнає постійних обстрілів.

Цей день нагадує про відповідальність людини перед природою та необхідність підтримувати сталі стосунки з навколишнім середовищем, щоб зберегти ці унікальні території для майбутніх поколінь.

3 листопада – 225 років від дня народження Вінченцо Белліні (1801–1835), *італійського композитора*

Вінченцо Белліні – автор 11 опер. Опери «Норма», «Сомнамбула» (1831), «Пуритани» (1835) принесли йому світову славу. У творчості Белліні знайшла відгук боротьба італійського народу проти чужоземного поневолення. Його музика пройнята сумом за батьківщиною та мрією про її визволення. Для найкращих опер композитора характерні ліричні й героїчні епізоди.

4 листопада – 80 років тому (1946) набув чинності статут ЮНЕСКО (Організації Об’єднаних Націй з питань освіти, науки і культури)

Статут ЮНЕСКО також відомий як Конституція ЮНЕСКО. Це головний міжнародний правовий документ, який заснував Організацію Об’єднаних Націй з питань освіти, науки і культури. Конституція ЮНЕСКО підписана в

Лондоні 16листопада 1945 року. Документ визначає цілі, завдання, структуру та правила роботи цієї установи.

4 листопада – 225 років від дня народження Северина Ґощинського (1801–1876), ***польського поета-романтика, публіциста, представника «української школи» в польській літературі, громадського діяча***

Северин Ґощинський є автором поеми «Канівський замок» і вступної статті до неї «Кілька слів про Україну і уманську різню». ***У 1828 році він видав цю поему про гайдамаччину (першу в українській літературі) у Варшаві***. Другий його великий твір на українську тему – поетична повість про ватажка українського козацтва ***«Вернигора».*** У 1841 році переїхав до Парижа, де познайомився з Адамом Міцкевичем і Юліушем Словацьким, написав повість «Король старого палацу», «Щоденник подорожі до Татр», книжку спогадів «Подорож мого життя».

5 листопада – Міжнародний день боротьби з насильством і булінгом у закладах освіти
(International Day Against Violence and Bullying in Education)

Держави-члени ЮНЕСКО проголосили ***перший четвер листопада*** Міжнародним днем боротьби з насильством і булінгом у закладах освіти, включаючи кібербулінг. **Мета –** підвищити обізнаність про значну кількість дітей та підлітків у всьому світі, які стикаються з насильством і булінгом у школі, що негативно впливає на їхнє здоров'я, добробут, освіту; залучити учнів, батьків, освітні спільноти, органи управління освітою, такі сектори, як технологічна індустрія, до запобігання всім формам насильства, сприяння створенню безпечного навчального середовища.

Протягом року також відзначають: *30 січня* – Шкільний день ненасильства та миру; *остання п'ятниця лютого* – Міжнародний день протидії булінгу (International Stand Up to Bullying Day); *4 травня* – Міжнародний день боротьби з булінгом (День рожевої сорочки); *перший понеділок жовтня* – Всесвітній день запобігання булінгу (World Day of Bullying Prevention).

6 листопада – Міжнародний день запобігання експлуатації навколишнього середовища під час війни та збройних конфліктів (*International Day for Preventing the Exploitation of the Environment in War and Armed Conflict*)

Відзначення цього дня встановлено рішенням 56-ї сесії Генеральної Асамблеї ООН (від 5.11.2001, резолюція A/RES/56/4)**:** щорічно, з 2001 року.

Мета – залучити увагу міжнародної спільноти до екологічних наслідків війни та важливого значення відмови від безглуздо заподіяної шкоди екосистемам у прагненні досягти такою ціною військових цілей. Шкода довкіллю під час воєнних дій призводить не лише до загибелі людей, втрати

матеріальних цінностей, а й виходить за межі однієї країни та нинішнього покоління.

Повномасштабне вторгнення рф в Україну завдало й продовжує завдавати величезної шкоди довкіллю. Заміновані території, токсичні залишки від ракет і снарядів, затоплення від підриву дамби, зруйновані заповідники та природні середовища мешкання тварин несуть загибель для всього навколишнього середовища. Воєнні дії в рази пришвидшують зміни клімату, оскільки в десятки разів зростають викиди парникових газів, що призводить до підвищення рівня глобальної температури у світі.

6 листопада – 215 років від дня народження Маркіяна Семеновича Шашкевича (1811–1843), *українського письменника, громадсько-культурного діяча, духовного просвітителя*

Маркіян Шашкевич відомий як речник національного відродження на західних землях України. Він є одним із упорядників і видавців альманаху «Русалка Дністровая» – першої на західних теренах України книги, написаної живою українською мовою; укладачем «Читанки» для народних шкіл Галичини. ***Автор праць із питань правопису та мови*** «Пиши – як чуєш, а читай – як видиш», «Азбука», віршів на історичні теми, ліричної поезії, прози та перекладів зі слов'янських літератур.

7 листопада – 125 років від дня народження Дмитра Филимоновича Красицького (1901–1989), *українського письменника, історика, літературознавця, шевченкознавця*

Д. Ф. Красицький знаний як завідувач кафедри історії, декан історичного факультету Дніпропетровського університету, директор Дніпропетровського історичного музею, директор Києво-Печерського історико-культурного заповідника, Літературно-меморіального будинку-музею Тараса Шевченка (Київ). Також він є автором циклу біографічних повістей, оповідань, нарисів, статей про Тараса Шевченка:

8 листопада – 370 років від дня народження Едмунда Галлея (Галлі, 1656–1742), *англійського астронома та геофізика*

Едмунд Галлей був упорядником каталогу 341 зорі Південної півкулі неба, відкривачем явища власного руху зірок, дослідником земного магнетизму, руху Місяця, обчислював орбіти понад 20 комет. Він передбачив нову появу комети Галлея на 1759, 1835, 1910 роки – яскравої комети, що рухається навколо Сонця по еліптичній орбіті з періодом 76 років.

8 листопада – День молодшого читача (National Young Readers Day)

Це свято, присвячене найменшим любителям книг, яке зазвичай відзначають *другого повного тижня листопада.* Засноване у США в 1984 році й покликане привернути увагу до важливості дитячого читання, залучити дітей до бібліотек і виховати культуру читання змалечку.

8 листопада – 135 років від дня народження Олеся Досвітнього (справжнє – Олександр Федорович Скрипаль-Міщенко, 1891–1934), *українського письменника, літературознавця, публіциста.*

Олесь Досвітній ***народився*** в містечку Вовча (теперішній Вовчанськ) ***на Харківщині.*** Відомий як автор багатьох книг публіцистики, оповідань і повістей: «Новели», збірки оповідань про Китай «Тюнгуй», «На чужині», «Чия віра краща?», «Нотатки мандрівника»; романів «Американці», «Хто?» з життя американських робітників, «Кварцит». Твори видавалися різними мовами, зокрема англійською та німецькою. В останні роки життя виконував обов'язки головного редактора сценарного відділу Всеукраїнського фотокіноуправління, голови Українського товариства драматургів і композиторів. Але 19 грудня 1933 року був безпідставно заарештований у Харкові, незаконно репресований і в березні 1934 року розстріляний. Реабілітований у жовтні 1955.

9 листопада – Міжнародний день боротьби проти фашизму, расизму та антисемітизму (*International Day Against Fascism, Racism and Antisemitism)*

Пам'ятний день започаткований за ініціативою Міжнародної мережі проти расизму UNITED, що об'єднує понад 500 організацій із 49 країн і діє незалежно від політичних партій урядів. У 1938 році в ніч із 9 на 10 листопада на території Німеччини почався масовий єврейський погром, що отримав назву «Кришталева ніч» / «Ніч розбитих вітрин». Протягом цієї акції було вбито понад 90 осіб, а 30 тисяч євреїв заарештовано й відправлено в концтабори. Це стало початком Голокосту – масового насильства щодо євреїв, керованого нацистською державною владою Третього рейху.

9 листопада – Всеукраїнський день працівників культури та майстрів народного мистецтва (*Міжнародна назва: All-Ukrainian Day of Cultural Workers and Masters of Folk Art*)

Це важливе свято в календарі культурних подій України відзначається з 2014 року (раніше в Україні свято працівників культури й аматорів народного мистецтва відзначали 23 березня згідно з Указом Президента України від 21.03.2000 № 484/2000).

Мета проведення – стверджувати високі моральні принципи, засновані на тисячолітньому духовному та культурному набутку українського народу; вшанувати професіоналів і аматорів, які займаються мистецтвом, підтримують народні традиції та популяризують українську культуру, що має глибоке й багате коріння. Провідниками в історію, культурне життя України є аматори народного мистецтва та працівники культури, які зберігають атмосферу й дух українського нескореного народу з вірою в Перемогу. ***В умовах повномасштабної російської збройної агресії культурні діячі, митці, майстри народного мистецтва лікують і надихають, допомагають перемагати в інформаційній боротьбі, надають підтримку захисникам і постраждалим від війни, запроваджуючи благодійні мистецькі ініціативи.***

10 листопада – Всесвітній день молоді (*World Youth Day*)

Всесвітній день молоді святкують на честь заснування на Всесвітній конференції молоді, що проходила 10 листопада 1945 року в Лондоні, Всесвітньої федерації демократичної молоді (ВФДМ), яка є центром міжнародного демократичного молодіжного руху, що об'єднує молодь незалежно від політичних і релігійних поглядів, расової та національної належності.

Цей день присвячений енергії, ентузіазму й потенціалу молодого покоління. ВФДМ веде боротьбу за мир, права молоді, незалежність народів, інтернаціональне згуртування прогресивної молоді проти колоніалізму, неоколоніалізму, фашизму та расизму.

10 листопада – Всесвітній день науки в ім'я миру та розвитку (*World Science Day for Peace and Development*)

Наукова спільнота робить значний внесок у глобальну справу миру та розвитку завдяки дослідженням і міжнародній співпраці. ***Засновано це свято в 1999 році на Всесвітній науковій конференції в Будапешті***. На Генеральній конференції міжнародної організації ЮНЕСКО, що проходила у 2001 році, було прийнято рішення офіційно запровадити «Всесвітній день науки в ім'я миру та розвитку», який щорічно відзначати 10 листопада. ***Мета проведення:*** підвищити поінформованість громадськості про роль науки для мирного та сталого розвитку; привернути увагу до викликів часу, що стосуються науки; мобілізувати всіх учасників – урядовців, фахівців ЗМІ та здобувачів освіти – навколо означеної теми, а також збільшити підтримку наукової діяльності.

Праця науковців допомагає відкривати нові обрії знань, розробляти інновації, що сприяють сталому розвитку суспільства. Продовжується реалізація проголошеного Генеральною Асамблеєю ООН ***Міжнародного десятиліття наук для сталого розвитку на період 2024 – 2033 років,*** що передбачає трансформаційні зміни в суспільстві, економіці та навколишньому середовищі.

В Україні День науки відзначають третьої суботи травня.

13 листопада – Всесвітній день доброти (*World Kindness Day)*

Це щорічний день чудової можливості знайти час на добрі вчинки для людей чи тварин, проявити турботу, увагу й любов. ***Свято засноване в 1998 році в Токіо на конференції Small Kindness Movement of Japan.*** Воно не має кордонів і об'єднує людей незалежно від національності, вірувань, соціального становища, адже добро та співчуття притаманні кожній людині. Тому з нагоди цього дня добровольці й колективи організовують акції, благодійні збори та інші заходи.

13 листопада – Всесвітній день якості (*World Quality Day*)

Цей день започатковано з ініціативи Європейської організації з якості (***European Organization for Quality)*** та підтримано ООН. Відзначається в багатьох країнах світу щорічно ***другого четверга листопада*****,** починаючи з 1990 року. ***Мета –*** звернути увагу суспільства на неналежну якість багатьох товарів, які є шкідливими не лише для навколишнього середовища, але й для організму людини; закликати до її підвищення.

Проблема якості є однією з найважливіших проблем сьогодення в економіці провідних країн світу, оскільки саме якість відіграє провідну роль у забезпеченні високого рівня життя, стабільності та сталого розвитку.

14 листопада – Міжнародний день боротьби з незаконним обігом культурних цінностей *(International Day Against Illicit Trafficking in Cultural Property)*

Культурні цінності, що охоплюють значущі об'єкти й місця історії, становлять основу цивілізацій та слугують свідченням людської творчості й розмаїття. Водночас незаконний обіг їх є постійною проблемою, що позбавляє суспільство його культурної спадщини та ідентичності. ***Подія установлена ЮНЕСКО з метою*** привернути увагу світової громадськості до проблем, пов'язаних зі знищенням і незаконним обігом культурних цінностей, закликати суспільство замислитися над важливістю захисту культурної спадщини й активізувати зусилля в боротьбі з незаконною торгівлею нею.

Також він ***акцентує на важливості міжнародної співпраці та зобов'язаннях кожної країни щодо захисту культурних цінностей як символів історії та традицій для майбутніх поколінь.***

14 листопада – Міжнародний день логопеда
(*International Speech Therapist Day*)

Щороку 14 листопада у світі відзначають День логопеда, на міжнародному рівні – з 2004 року. ***Мета проведення*****:** підвищити обізнаність про важливість професії логопеда; привернути увагу до проблем мовлення та комунікації. Професія логопеда соціально важлива, адже ці фахівці допомагають не лише навчитися правильно вимовляти звуки та звукові конструкції, а й розвинути мову, впоратися з мовленнєвими відхиленнями, що виникли через порушення в центральній нервовій системі, побороти психологічні бар'єри. ***Місія логопедів надзвичайна –*** надавати можливість людині активно жити в суспільстві, успішно навчатись і самореалізуватись .

15 листопада – 100 років від дня народження Віктора Васильовича Шаталіна (1926 – 2003*), українського живописця, педагога*

Народний художник України, заслужений діяч мистецтв, академік академії мистецтв України Віктор Шаталін працював у галузі станкового живопису: писав пейзажі, портрети, натюрморти, батальні та тематичні картини. ***Серед відомих робіт:*** «По долинах та узгір'ях» (1957), «Бойове завдання» (1960), «Церква» (1960), «Земля» (1964), «Сказання про Північ»

(1977), «Роздуми. Портрет композитора Георгія Майбороди» (1977), «Ідуть дощі» (1981), «Карпати» (1992), «Полудень» (1993), «Вітряний день» (1995).

Визнання: Шевченківська премія 1984 року за цикл картин на історико-революційну та військово-патріотичну теми і твори про сучасників.

16 листопада – Міжнародний день терпимості (толерантності) (*International Day for Tolerance*)

Подію засновано в 1995 році за ініціативою ЮНЕСКО. ***Мета проведення:*** нагадати світовій спільноті про важливість толерантності як фундаментальної цінності сучасного суспільства; сприяти взаємоповазі, діалогу та взаєморозумінню між різними спільнотами й народами.

Генеральна Асамблея ООН (від 12.12.1996, A/RES/51/95) проголосила 16 листопада як Міжнародний день толерантності, що є дуже важливим упровадженням, оскільки у світі зростає екстремізм (крайні погляди, методи дій) і ксенофобія (неприязнь до чужого). Цього дня було ухвалено Декларацію принципів терпимості (толерантності), у якій ідеться про рівність усіх людей, незалежно від їхньої раси, статі, мови, національної приналежності, релігії або стану здоров'я. Закріплені принципи в Загальній декларації прав людини, яка проголошує неприйняття всіх форм дискримінації, недопущення геноциду, а також покарання за нього.

ЮНЕСКО пропонує відзначати День толерантності в школах і закладах вищої освіти всіх країн-членів ООН, щоб навчити дітей поважати інших і водночас висловлювати свою думку та захищати власну позицію.

16 листопада – День працівників радіо, телебачення та зв'язку

Професійне свято України встановлено Указом Президента від 11.11.1994 № 667/94. ***Саме цього дня в Харкові вийшла в ефір перша передача радіостанції «Українське радіо». Із цього радіомовлення почалась історія радіо в Україні.*** У 1953 році Радіоуправління почало й телемовлення каналу «Українське телебачення». Люди цієї професії не знають вихідних і свят, адже радіо- та теленовини виходять щодня. Вони забезпечують умови, щоб у нас працювали мобільні телефони й Інтернет, щоб ми могли ознайомлюватися з останніми подіями дня.

Цей день об'єднує людей різних професій: зв'язківців, операторів, провайдерів, журналістів, редакторів, видавців. Нині до них долучилися представники інтернет-ЗМІ. В умовах російської агресії українські радійники, телевізійники та зв'язківці повідомляють життєво важливу інформацію, розповідають правду світові, спростовуючи ворожі фейки та вкиди, налагоджують і підтримують зв'язок, часто ризикуючи при цьому своїм життям.

17 листопада – Міжнародний день студента (*International Student Day*)
День студента в Україні

Міжнародний день студентів було впроваджено на Всесвітньому конгресі студентів. У 1941 році Міжнародна Рада Студентів вирішила встановити день пам'яті трагічних подій 1939 року в Чехії, коли проти студентів під час протестів були вчинені найстрашніші злочини. Дату включено до переліку офіційних свят ООН у 2010 році. Сьогодні цей день є символом єднання, молодості, науки, пошуку знань і великих звершень: саме студентство в усі часи в усіх країнах було активною, а деколи навіть радикальною рушійною силою, яка могла змінювати державний лад і чинити революцію.

День студента в Україні також відзначається 17 листопада, згідно з Указом Президента України від 16.06.1999 № 659/99. Сьогодні студентство України бере участь у боротьбі за незалежність своєї Батьківщини. Студенти є в лавах ЗСУ, серед волонтерів, навіть навчання в ці часи вимагає мужності та відваги. Вони не втрачають духу свободи й докладають своїх зусиль для Перемоги.

19 листопада – Всесвітній день запобігання насильству над дітьми (*World Day for Prevention of Child Abuse)*

Цей день започатковано у 2000 році Фондом Всесвітнього саміту жінок (WWSF), міжнародною неурядовою організацією, щоб звернути увагу на потребу дотримання основних прав дитини та зробити свій внесок задля попередження насильства над дітьми. ***Мета проведення –*** мобілізувати уряди, громадські організації та суспільства всього світу для боротьби з насильством і жорстоким поводженням із дітьми. Визнано, що ***дитяче насильство – це загальна всесвітня проблема***, яка потребує підвищеної уваги, негайного розв'язання, організації відповідних заходів.

19 листопада – Міжнародний чоловічий день (*International Mens Day)*

Цей Міжнародний день офіційно заснував у 1999 році доктор Джером Тілаксінгх, викладач історії в Університеті Вест-Індії в Тринідаді та Тобаго. Сьогодні визнано його офіційним святом у більше ніж 50-ти країнах світу. ***Мета заходів –*** відзначити важливість ролі чоловіків у родині та вихованні дітей. Ідея святкування щорічного Міжнародного дня чоловіків отримала підтримку організацій ООН і ЮНЕСКО. Це нагода відзначити досягнення юнаків і чоловіків, зокрема їх внесок у розвиток нації, суспільства, громади.

19 листопада – Всесвітній день філософії (*World Philosophy Day*)

Щороку ***третього четверга листопада,*** починаючи з 2002 року, за регламентом ЮНЕСКО (UNESCO General Conference), відзначався Міжнародний день філософії. ***Всесвітній день філософії як Міжнародний день ООН був проголошений на 33-й сесії Генеральної конференції ЮНЕСКО у 2005 році. Святкують його*** вже понад 80 країн світу, зокрема ***в Україні з 2006 року,*** коли вперше 16 листопада в Київському університеті був проведений міжнародний науковий симпозіум, присвячений цьому дню.

Головна мета – знайти спільну платформу для обговорення глобальних соціокультурних перетворень, долучити людство до багатовікової філософської спадщини; стимулювати публічні дебати мислителів до викликів, що постають перед соціумом сьогодні, сприяти створенню суспільства, у якому дотримуються принципів терпимості та поваги. У цей день пропонують поміркувати над словами першого українського філософа Григорія Сковороди: ***«Філософія, або любов до мудрості, скеровує усе коло дій своїх до тієї мети, щоб дати життя духу нашому, благородство серцю, світлість думкам, як голові всього».***

19 листопада – Міжнародний день відмови від паління
(*International No Smoking Day*)

Щорічно ***третього четверга листопада*** за пропозицією ВООЗ (Резолюція № WHA 42.19) світ відзначає Міжнародний день відмови від паління, започаткований Американським онкологічним товариством (***American Cancer Society***) у 1977 році. ***Мета проведення*:** привернути увагу громадськості та влади до загроз тютюнової епідемії, інформувати про негативний вплив тютюнопаління на здоров'я; заявити про свої права на бездимне середовище та назавжди попрощатись із залежністю, що вбиває людину.

20 листопада – Всесвітній день дитини (*World Children Day*)
День захисту дітей

Всесвітній день дитини – це свято взаєморозуміння та підтримки діяльності, спрямованої на забезпечення благополуччя дітей у всьому світі, проголошене ***вперше Генеральною Асамблеєю Організації Об'єднаних Націй у 1954 році***. Відзначається 20 листопада щорічно відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН A/RES/836 (IX), оскільки саме цього дня 1959 року була прийнята Декларація прав дитини, у якій зазначено, що людство зобов'язане дати дитині найкраще. А в 1989 році проголошено Конвенцію ООН про права дитини, яка визначила, що дітям для повноцінного розвитку й щасливого життя необхідно рости в сім'ї, в атмосфері любові, підтримки та взаєморозуміння. ***Мета проведення цього свята –*** спонукати дорослих зосередитися на тому, щоб кожна дитина мала можливість вирости здоровою, освіченою та захищеною від насильства й експлуатації.

В Україні День захисту дітей з 2025 року, згідно з Указом Президента від 30.05.2025 № 355/2025, також відзначають 20 листопада.

21 листопада – Всесвітній день телебачення (*World Television Day*)

Цей Міжнародний день ООН, установлений резолюцією Генеральної Асамблеї ООН (від 17.12.1996, A/RES/51/20), відзначається щорічно 21 листопада в ознаменування дати проведення першого Всесвітнього Форуму Телебачення (21-22 листопада 1996 року) в Організації Об'єднаних Націй. ***Мета свята –*** відзначити важливість телебачення в житті сучасної

людини та його роль у формуванні світогляду й обізнаності людей у світових процесах.

Державам було запропоновано відзначати цей День, обмінюючись телепередачами та програмами, присвяченими таким проблемам, як мир, безпека, економічний і соціальний розвиток, розширення культурного обміну. Телебачення ООН готує репортажі про гуманітарні кризи в усьому світі, знімає документальні фільми про такі актуальні проблеми сучасності, як права людини, мир і безпека, розвиток тощо, веде прямі трансляції із засідань Генеральної Асамблеї та Ради Безпеки. Співробітники ТВ ООН готують репортажі про миротворчу місію ООН (щоденні нові матеріали розміщуються на вебсайті UNIFEED). Аудіо- і відеоархів телебачення ООН зберігає матеріали за 70 років.

21 листопада – День Гідності та Свободи

Державне свято в Україні, встановлене на честь початку двох революцій – Помаранчевої революції (початок 22 листопада 2004 року) та революції Гідності (акція студентів і громадських активістів, яка розпочалася 21 листопада 2013 року), є одним зі знакових офіційних свят.

Згідно з Указом Президента України від 13.11.2014 № 872/2014 «Про День Гідності та Свободи» свято **встановлено «з метою** утвердження в Україні ідеалів свободи та демократії, збереження та донесення до сучасного і майбутніх поколінь об'єктивної інформації про доленосні події в Україні початку XXI століття, а також віддання належної шани патріотизму й мужності громадян, які восени 2004 року та в листопаді 2013 року – лютому 2014 стали на захист демократичних цінностей, прав і свобод людини та громадянина, національних інтересів нашої держави та її європейського вибору». Цей день – символ творення новітньої історії Української держави.

23 листопада – 130 років від дня народження Віктора Степановича Косенка (1896–1938), *українського композитора, піаніста, педагога*

Корифей української фортепіанної музики Віктор Косенко в історію української музики увійшов, насамперед, як майстер ліричних творів. Його вокальна, камерна та симфонічна творчість наповнена романтичними інтонаціями слов'янської музики та народної пісні. Він працював над великою серією обробок і гармонізацій народних мелодій, намагався найбільш точно й образно передати їх зміст і соціальний підтекст. Також Косенко виступав як піаніст із сольними концертами та в ансамблях. Із 1929 року на запрошення Київського музично-драматичного інституту імені Миколи Лисенка став до викладацької праці, почав творити в нових жанрах. «Героїчна увертюра», яку створив для симфонічного оркестру, увійшла до золотої скарбниці української музики. Альбом «24 дитячі п'єси для фортепіано» (1936 р.) і тепер є одним із найулюбленіших серед маленьких музикантів.

***Визнання творчої праці митця*:** із 2001 року заснована Премія імені

В. С. Косенка, яка щорічно вручається композиторам за видатні досягнення в галузі музичної творчості для дітей та юнацтва.

24 листопада – 200 років від дня народження Карло Коллоді (справжнє ім'я Карло Лоренціні, 1826–1890), *італійського письменника*

Карло Коллоді вважається фундатором італійської дитячої літератури. Як дитячий письменник він розпочав свою творчість із перекладу збірки казок Шарля Перро (1875), потім перекладав французькі казки. Протягом 1878 – 1881 років випустив цілу серію дитячих книжок про пригоди Джаннеттіно – веселого, але лінивого італійського хлопчика. Багато часу письменник присвятив складанню підручників і текстів для шкіл об'єднаної Італії. Але загальне визнання Карло Коллоді отримав завдяки казковій повісті ***«Пригоди Піноккіо: історія дерев'яної ляльки»***, яка стала однією з найпопулярніших дитячих книг Італії та світу з перекладом багатьма мовами.

25 листопада – Міжнародний день боротьби за ліквідацію насильства щодо жінок (*International Day for the Elimination of Violence against Women*)

Цей Міжнародний день, установлений 17 грудня 1999 року резолюцією Генеральної Асамблеї ООН (A/RES/54/134), відзначається щорічно 25 листопада.

Мета **–** підвищити обізнаність широкої громадськості про системне насильство щодо жінок усього світу**:** ґвалтування, домашнє насильство, убивства, проблеми, які часто є прихованими, замовчуваними. Навіть в умовах війни Україна продемонструвала своє прагнення боротьби проти насильства щодо жінок, зокрема домашнього насильства – ратифікувала Конвенцію Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами. Символом протесту проти всіх форм насильства над жінками стала біла стрічка.

27 листопада – День заснування Національної академії наук України (НАНУ)

Кожного року 27 листопада Україна святкує День заснування Національної академії наук. Ця подія відбулась у 1918 році на установчих зборах при уряді гетьмана Павла Скоропадського. ***Першим президентом НАНУ був Володимир Вернадський – видатний учений-геолог і геохімік зі світовим ім'ям.*** У різний час в Академії працювало безліч видатних учених.

Сьогодні НАН України є найбільшим центром наукових досліджень країни, організовує та здійснює фундаментальні й прикладні наукові дослідження з найважливіших проблем природничих, технічних, суспільних і гуманітарних наук. На міжнародній арені Національна академія наук України представляє нашу країну в 40 міжнародних організаціях, активно розвиває стосунки з Європейським Союзом. В Україні часто проводиться публічна демонстрація наукових розробок на виставках.

27 листопада – 325 років від дня народження Андерса Цельсія (1701–1744*), шведського астронома та математика*

«Градус Цельсія» – одиниця температурного інтервалу – була названа на честь цього геніального вченого. Андерс Цельсій є відомим у світі саме завдяки термометру зі стоградусною шкалою, який отримав його ім'я та використовується в більшості країн світу. Сам Цельсій називав його «прикрасою» або приладом, що дозволяє побачити «якою мірою теплішає чи холоднішає в кімнаті». Спершу Цельсій визначив точку кипіння води як нуль градусів, а точку танення льоду як 100 градусів. Але після смерті Цельсія в 1744 році цю шкалу перевернув Карл Лінней**:** відтоді 0 градусів – температура плавлення льоду, а 100 градусів – кипіння води.

Крім того, науковець зробив внесок у вивчення північних територій**:** брав участь у Лапландській експедиції (1736–1737) з вимірювання меридіана. Пізніше Андерс Цельсій розпочав роботу з організації та будівництва астрономічної обсерваторії в Упсалі, а в 1740 році став її директором.

27 листопада – 100 років від дня народження Олеся (Олександра) Павловича Бердника (1926 – 2003), *видатного українського письменника-фантаста, правозахисника, філософа*

Олесь Бердник – відомий як член-засновник Української громадської групи сприяння виконанню Гельсінських угод, керівник громадської організації «Українська духовна республіка», видавець газет «Свята Україна», «Згода». У 1957 році вийшла перша його збірка фантастичних повістей і оповідань «Поза часом і простором», а також він був прийнятий до Спілки письменників України. За час літературної діяльності в 1958 – 1971 роках написав 23 твори – науково-фантастичні романи й повісті: «Діти Безмежжя», «Хто ти?», «Стріла часу», «Подвиг Вайвасвати», «Чаша Амріти», «Зоряний Корсар» (роман перекладений 26 мовами світу) та інші. У 1971 – 1985 роках виходять книги письменника за кордоном, зокрема «Зоряний корсар», «Свята Україна», «Золоті ворота», «Прометей», «Апостол безсмертя».

Усі найбільші трагедії епохи стали частиною життя Олеся Бердника**:** зазнав переслідувань, забуття, двічі був засуджений до таборів, але жодні репресії не змогли зламати його дух. Він став справжнім мрійником і великим мислителем української літератури XX століття.

28 листопада – День пам'яті жертв голодоморів
(*Міжнародна назва: Holodomor Remembrance Day*)
Всеукраїнська акція «Запали свічку»

Щорічний національний пам'ятний день в Україні (згідно з Указом Президента України № 1310/1998 від 26.11.1998) припадає на *четверту суботу листопада.* Це день великого суму та скорботи для всіх українців.
Традиційно в цей день о 16.00 пам'ять про жертви Голодомору вшановують хвилиною мовчання, після чого відбувається щорічна акція Українського інституту національної пам'яті «Запали свічку», у рамках

якої запалені свічки несуть до пам'ятників жертвам Голодомору 1932 – 1933 років, що у 2006 році був визнаний геноцидом, і масових штучних голодів 1921 – 1923 та 1946 – 1947 років. Також можна брати участь в акції, якщо запалити свічку й виставити її у вікнах своїх будинків.

28 листопада – Всесвітній день милосердя *(World Compassion Day)*

Це міжнародне свято, спрямоване на поширення ідей співчуття, ненасильства та турботи про всіх живих істот, нагадує про важливість добрих справ у повсякденному житті**.** Відзначається щорічно 28 листопада**. Мета проведення –** заклик до любові, миру, взаєморозуміння**. Основна ідея –** пропаганда ***ахімси* –** стародавнього індійського принципу поведінки та способу дій, в основі якого уникнення насильства, вбивства та нанесення шкоди ні дією, ні словом, ні думкою. ***Ініціатор, ідейний натхненник свята*** **–** індійський журналіст, поет і телеведучий, громадський діяч і активіст у сфері захисту тварин **Прітіш Нанді.**

28 листопада – 145 років від дня народження Стефана Цвейга (1881 – 1942), *видатного австрійського письменника, біографа*

Стефан Цвейг **–** відомий майстер психологічної новели, критик, журналіст і драматург. Створив власну модель новели, що відрізняється від творів загальновизнаних майстрів короткого жанру, вражає драматизмом, захоплює незвичайними сюжетами, спонукає міркувати над мінливістю людських доль. ***Серед кращих творів різних жанрів:*** збірка новел «Перші переживання», оповідання «Амок», «Сум'яття почуттів», «Шахова новела», що здобули світову славу; романи «Нетерпіння серця», «Час перевтілення»; біографічні розповіді про М. Магеллана, М. Стюарт, Еразма Роттердамського, Оноре де Бальзака, Р. Роллана та інших письменників, особливістю яких є філософія та психологія історії.

30 листопада – День пам'яті жертв застосування хімічної зброї (*Day of Remembrance for all Victims of Chemical Warfare*)

Відзначається щорічно з 2006 року відповідно до постанови С-10/5 від 11 листопада 2005 року 10-ї сесії Конференції держав-учасниць Організації із заборони хімічної зброї Конвенції про заборону розробки, виробництва, накопичення, застосування хімічної зброї та про її знищення, яка вступила в силу в 1997 році. Саме в цей День міжнародне співтовариство вшановує пам'ять усіх жертв хімічної зброї та підтверджує прихильність Організації із заборони хімічної зброї до справи ліквідації загрози хімічної зброї, активного сприяння в досягненні цілей миру та безпеки, особливо для громадян, які перебувають у зоні ризику застосування цього виду озброєнь.

Україна підтверджує свою тверду позицію, що застосування хімічної зброї будь-ким, будь-де, за будь-яких обставин є грубим порушенням міжнародного права.

30 листопада – Міжнародний день захисту інформації або **Міжнародний день комп'ютерної безпеки (*International Computer Security Day)***

Подію засновано в 1988 році Асоціацією комп'ютерного обладнання в США, коли вперше було зафіксовано велику епідемію комп'ютерного хробака (вірус, створений Робертом Моррісом), що змусило фахівців замислитися над забезпеченням інформаційного захисту. ***Мета –*** привернути увагу звичайних користувачів і виробників програмного забезпечення до проблеми безпеки, наголосити на необхідності захисту, оскільки сьогодні питання захисту інформації стало вкрай важливим і актуальним. Шахрайські сайти, шпигунські програми, кібератаки мають бути вчасно виявлені та заблоковані, тому в цей день проводять заходи з обміну думками про ефективні методи захисту інформації та комп'ютерної безпеки.

Використані джерела:

1. Міжнародні дні ООН. URL: https://surl.li/iwctmi.
2. Пам'ятні дати і ювілеї на 2026 рік / Український інститут національної пам'яті. – URL: https://uinp.gov.ua/dokumenty/normatyvna-baza-shchodo-pamyatnyh-dat-ta-yuvileyiv/pamyatni-daty-i-yuvileyi-na-2026-rik.
3. Пам'ятні літературні дати 2026 року : інформ.-довідк. матеріал на допомогу організації роботи з дітьми та підлітками / Нац. б-ка України для дітей ; укладач Л. М. Ільченко. – Київ : НБУ для дітей, 2025. – 36 с. – URL: https://chl.kiev.ua/mbm/Book/View/953#page/1/mode/2up.

Матеріали підготовлені:
Жеребкіною З., завідувачем бібліотеки,
Писаренко Т., методистом КВНЗ
«Харківська академія неперервної освіти»